

Hidden Women by Cantor Arik Wollheim

Yehudit (Chanuka)

1. **משנה מסכת סנהדרין פרק י משנה א**
 "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשי ידי להתפאר. ואלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורס. רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים."
2. **בבלי חגיגה יג א**
 "בבתי גואי הא בבתי בראי ואמר רב אחא בר יעקב עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות דכתיב (יחזקאל א, כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא עד כאן יש לך רשות לדבר מכאן ואילך אין לך רשות לדבר שכן כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות"
3. **בבא בתרא צח ב**
 "כדכתיב בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין וקל מסובין חתן הדר בבית חמיו וקל מחתן אורח מכניס אורח וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע שנאמר (משלי יח, יג) משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה:"
4. **סנהדרין ק ב**
 "תנא בספרי מינים רב יוסף אמר בספר בן סירא נמי אסור למיקרי א"ל אב"י מאי טעמא אילימא משום דכתב [ביה] לא תינטוש גילדנא מאודניה דלא ליזיל משכיה לחבלא אלא צלי יתיה בנורא ואיכול ביה תרתין גריצים אי מפשטיה"
 רש"י: **רב יוסף אמר אף בספר בן סירא** - שיש בו דברי הבאי ובא עליהם לידי ביטול תורה:
5. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א**
 "וספרים החיצונים אמרו ספרי מינין. וכן ספרי בן סירא שהיה איש חבר ספרים בהזיות מעניני "אלפראסה" שאין בהם חכמה ולא תועלת אלא אבוד הזמן בדברים בטלים, כגון אלו הספרים המצוים אצל הערבים מספרי הדורות ומנהגי המלכים ויחסי שבטי הערבים וספרי השירים וכיוצא בהם מן הספרים שאין חכמה בהם ולא תועלת גשמית אלא אבוד הזמן בלבד."
6. **ר' עובדיה מברטנורא (המאה ה-15, ישראל) מסכת סנהדרין י, א**
 "בספרים החיצונים - ספרי מינים, כגון ספרי אריסטו היוני וחביריו. ובכלל זה הקורא בספר דברי הימים של מלכי נכרים ובשירים של עגבים ודברי חשק שאין בהם חכמה ולא תועלת אלא אבוד זמן בלבד."
7. **בית הבחירה (ר' מנחם המאירי, המאה ה-13, צרפת) סנהדרין דף צ עמוד א**
 "ר' עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים. ר"ל שלא להבין ולהורות אלא על דעת לילך באמונתם וכבר ידעת מהם שאין מאמינים אלא במה שהעיון נותן וההקש מחייב:"
8. **ריטב"א (ר' יום טוב אלאשווילי, המאה ה-13, ספרד) עירובין דף סה עמוד א**
 "אמר רב כו' שנאמר בצר אל יורה. לא מצינו מקרא זה בכל התורה, ורש"י ז"ל כתב שהוא בספר בן סירא, ואע"ג דבמסכת סנהדרין כללוהו בכלל ספרים החיצונים, מצינו כי חכמים מביאין ראיה מדבריו בהרבה מקומות."
9. **חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף צח עמוד ב**
 "כתוב בספר בן סירא. פי' ואע"פ שקראוהו בסנהדרין ספרים החיצונים, שמע מינה שלא אסרו שם אלא לעשות ממנו קבע, אבל ראוי להגות בו בעתות ללמוד ממנו חכמה ומוסר, מה שאין כן בספרי מינין ממש."
10. **יסוד המשנה ועריכתה (הרב ראובן מרגליות, המאה ה-20, ישראל), פרק א**
 "כהיום אין לנו התורה שבכתב ותורה שבעל פה במובנם הפשוט, כי אם תורה אחת שבדפוס, שבה נכללו כ"ד ספרי כתבי הקודש ויותר מהם ספרים הרבה אין קץ, מאשר סדרו התנאים הקדמונים עד מה שתלמיד ותיק מחדש ומדפיס. אבל היו ימים אשר התורה היתה נחלקת באמת לשתי מחלקות וההבדל שביניהן נרגש בדרכי הוראותיהן ולימודיהן. כי התורה שבכתב כללה אך הספרים שכתב משה איש הא-לוקים והספרים שסידרו בעלי אסופות אנשי כנסת הגדולה מהמגילות שהיו בידיהם מדברי הנביאים וחכמי ישראל שקדמו להם, שהם העמיקו באלו הספרים, ובחכמת א-לוקים אשר בלבם הבדילו בין הדברים שמצאו בהם צורך לדורות - שאותם טבעו בספרי כתבי הקודש - ובין הדברים שלא ראו בהם צורך לדורות - שאותם גזזו. ואם אמנם כי גם הגניזות האלה ראויים היו להשאר לזכרון גם כאשר לא יבואו במנין הספרים שחתמו, אבל אז בזמן החתימה אשר עוד לא נטבעו ספרי כתבי הקודש בתור

חטיבה מיוחדת שעליה אין להוסיף, אז הוכרחו לגנוז כל אשר לא קבלו למנין, כי לולא כן היה כל אחד מוסיף מדברי הקדמונים כפי אומד דעתו, ואחרי שהיה ביד העם להוסיף אז אפסה כל ביקורת מה לקרב ומה לרחק, ואולי ברבות הימים היו מוסיפים גם דבריהם הם וכל פעולתם הכבירה של הנביאים האחרונים היתה ללא תועלת, לכן הוכרחו לגנוז כל המגילות אשר לא נכללו בספרים שחתמו. אבל גניזת מגילות שהיו כבר ביד העם מימי הנביאים הקדמונים נתאפשרה אך בגזרם שיימנע העם מקרוא בהן, ולכן הפליגו להזהיר שכל הקורא בספרים החיצוניים אין לו חלק לעולם הבא, והיתה גזירתם זאת למען אשר לא יבואו להוסיף על כתבי הקודש. ולכן אמרו בירושלמי סנהדרין שם כי לא נאסרו כי אם הספרים שנכתבו סמוך לזמן חתימת כתבי הקודש שהיה מקום לחשוש על כניסתם בכללה כמו ספרי בן סירא ובן לענה, אבל הספרים שנכתבו מזמן ההוא והלאה או ספרי הומרוס המשורר היווני אשר לא יעלה על הלב לספחם לכתבי הקודש לא נאסרה קריאתם, והקורא בהם כקורא באיגרת.

11. מבוא כללי לספרים החיצונים, (אברהם כהנא, המאה ה-20, ישראל), סעיף ד

"בדורות הראשונים להתהוותה של הנצרות, כשרבים מקרב היהודים היו מקלקלים ונטפלים על אותה כת, ולא די היה להם במעשה שעשו לעצמם, אלא היו שואפים עוד לדחות את אחיהם מן היהדות המקובלת ולמשכם אל תוך חבורתם, ולתכלית זו היו נכנסים בויכוחים שבהם היו מביאים ראיות של מה בכך לשם חיזוק עיקרי אמונתם מתוך תאוות הניצוח לא רק מתוך כתבי הקודש אלא אף מן הספרים החיצונים, היו קדמונינו מתמרמרים על התנהגותם במדה זו, ומתוך כך היתה הולכת וגדלה קרירותם ביחס אל חשיבותם של הספרים החיצונים. לבסוף באו לידי כך שנמנו וגמרו לוותר ויתור גמור על הספרים החיצונים המלאים ענין כל כך מן הצד הלאומי והדתי. במעשה זה גרמו להפסקת ההמשך של שלשלת האגדה. כדי להמשיך את החוט היו בעלי האגדה מוכרחים לטוות את רקמתה מחדש מבלי לשים לב כמעט אל פרקי האגדה הקודמת שבספרים החיצוניים. כך הלכו והתפתחו הדברים עד שר' עקיבא הוציא את פסק ההלכה המפורסם שהקורא בספרים החיצונים אין לו חלק לעולם הבא.

12. ספר יהודית פרקים ז-טו

(א) ויהי ממחרת ויצו הלופרנש את אנשי צבאו את כל החיל אשר בא לעזרתו ללכוד את מעלות ההרים, ולעלות לקראת בתול למלחמה עם ישראל. (כג) והמים היו הלוך וחסור ליושבי בתול, כי אזלו מכל בור וכלי, ולא נותרו להם לרוות צימאונם עוד יום אחד. וימודו את המים במשורה. (כד) והנשים והילדים שכבו עולפי צמא בחוצות ובפתחי השערים, כי לא עצרו כוח לעמוד על רגליהם. (כה) ויתקבצו כל העם מנער ועד זקן אל עוזיה ראש העיר, ויקראו בקול גדול באזני הזקנים ויאמרו. (כו) ישפוט יי בינינו וביניכם כי הבאתם עלינו את הצרה הזאת, יען כי מיאתם לדבר אל אנשי אשור לשלום. (כז) ראו כי עתה אפסה כל עזרה ממנו, ויי הסגירנו בידם למות ברעב ובמגפה לעיניהם. (כט) הבה קראו להם עוד עתה, ותנו את העיר ביד הלופרנש ואנשיו לבוז אותה. (כט) כי טוב לנו היות להם לשלל ולעבדים ונחיה, ממותנו בצמא. (ל) ולמה נראה ברע אשר ימצא את נשינו וטפנו כי ימקו לעינינו. (לא) העידונו בכם היום את השמים ואת הארץ ואת יי אלוהי אבותינו, אשר ידו קשתה עלינו על עווננו ועוונות אבותינו, כי לא כדת עשיתם לנו כיום הזה. (לב) וישאו כל העם את קולם ויבכו בכי גדול ויצעקו אל יי. (לג) ויקם עוזיה ויאמר: הירגעו אחי ועמדו עוד חמשת ימים אולי יעשה יי חסד לנו ולא לנצח יעזבנו. (לד) והיה כי יעברו חמשת ימים, וכל עזרה נדחה ממנו, ועשיתי כאשר דברתם. ועתה לכו לשלום. (לה) וישובו על החומות ועל המגדלים, ואת נשיהם ואת טפם שלחו הביתה, ותהי צרה גדולה בקרב העיר... (א) ואישה אלמנה הייתה בימים ההם בעיר בתול, ושמה יהודית בת מררי בן עוז בן יוסף בן עוזיאל בן חלקיהו בן חנניה בן גדעון בן רפאל בן אחיטוב בן עלי בן אהליהב בן נתנאל בן שמואל בן שאלתיאל. (ב) ושם בעלה מנשה. והוא היה ממשפחתה ומבית אביה. וימת בימי קציר שעורים. (ג) כי בהיותו בשדה עם הקוצרים, הכהו השמש, וייפול למשכב ויחל וימות בבתול, ויקבר בשדה בין דותן ובין בלמה. (ד) ותישאר יהודית לבדה, ותשב בימי אלמנותה שלוש שנים וארבעה ירחים. (ה) ותעש לה חדר קטן בעליית ביתה, ותשב שם חגורת שק, ותצם יום יום בבגדי אלמנותה, מלבד שבתות יי, ומלבד ראשי החודשים ומועדי בני ישראל. (ו) והיא הייתה יפת תואר ויפת מראה, ובעלה השאיר לה כסף וזהב ועבדים ושפחות וצאן ובקר ועבודה רבה. (ז) ותלך בדרכי יי, ולא מצא בה איש ערות דבר. (ח) ויהי כשמע יהודית את דברי העם מתאוננים רע באזני עוזיה על דבר המים אשר חסרו להם. (ט) ואת אשר נשבע להם עוזיה לאמור כי בעוד חמשת ימים תינתן העיר ביד אשור. (י) ותשלח את אמתה המושלת בכל אשר לה לקרוא לעוזיה ולזקני העיר לכברי ולכרמי, ויבאו אליה. (יא) ותאמר אליהם: שמענו נא ראשי בתול. לא כן הדבר אשר דברתם היום אל העם, וכי נשבעתם לתת את העיר ביד האויב אם יי לא יעמד לנו בעוד חמשת ימים. (יב) מי אתם כי תנסו את יי, התחת אלוהים אתם לשפוט בינו ובין העם. (יג) הן חקרי לב האדם לא תבינו, והגינותיו לא נגלו לכם, ואיך תמצאו חקר בורא כל ואת אשר יעץ עלינו. (יד) אל נא אחי תרעו, ואל תקציפו את יי. (טו) כי אם לא יושיענו בימים חמשה, היבצר ממנו להצילנו ביום יבחר, או לכלותנו לעיני צרינו. (טז) לכן אל תתייעצו על צפוני שדי, כי לא בן אדם הוא להיבהל או לבוא במשפט אתו. (יז) הלא נדע כי אין בנו שבט או משפחה או עיר אשר לבבכם פונה היום מעם יי אלוהינו ללכת אחרי אלוהים אחרים מעשה ידי אדם, כאשר עשו אבותינו בימי קדם, ויפלו בחרב אויבנו, ויהיו לבז ולמשיסה בגוים. (יח) אנחנו ידענו כולנו כי אין אלוהים זולתו, לכן לו לבדו ניחל, כי בוז לא יבז לנו ולזרענו. (יט) כי אם נלכדנו, לא יזכר עוד יהודה, ומקדשנו יהיה לבז. ויי ידרוש טומאתו מידנו. (כ) צרת אחינו ושביית ארצנו והריסת נחלתנו ביד אויבינו ישיב יי על ראשנו בארץ הגוים אשר נעבד. (כא) כי לבוז ולחרפה נהיה לכל אשר ירדו בנו. (כב) ולא לטוב לנו תחשב שפלותנו כי אם למשל ולשנינה. (כג) לכן אחי, נהי נא לנס מתנוסס בקרב אחינו, כי רוחם נשען עלינו על בית יי ועל המקדש ועל המזבח. (כד) ונתנה תודה לאלוהים בנסותו אותנו כאשר ניסה את אבותינו את אברהם ואת יצחק ואת יעקב בפדן ארם, בשומרו את צאן לבן אחי אמו. (כה) כי כמו באש בתחם יי לדעת חקרי לבבכם. וכן ינסה אותנו: לא לכלות כי אם להוכיח את אשר יאהב. (כו) ויען עוזיה ויאמר: כנים דבריך ואין בהם נפתל ועיקש. (כז) גם לא מיום או מיומיים נודעה חכמתך, כי אם מיום הולדתך נפלאות בשערים, ולבבך שלם עם יי. (כח) אך כל העם צחה צמא נקהלו עלי ויפצרו בי לעשות כאשר דברתי, וגם נשבענו להם, ואת שבעתנו לא נפר. (כט) ועתה יען כי אישה יראת אלוהים את, העתירי אל יי בעדנו, ויתן

לנו מטר למלאות את בורותינו מים ולא נגוע בצמא. (ל) ותאמר יהודית: שמעוני אחי! הנה יזמתי לעשות דבר אשר לא יסוף זכרו לדור ודור. (לא) עמדו הלילה פתח שער העיר, ואני אצא עם העומדת לפני, ויי אלוהים פקוד יפקוד אותנו בידי בעוד מועד אשר אמרתם למסור את העיר. (לב) רק אל תחקרו לדעת את אשר עם לבבי, כי לא אענה אתכם דבר עד אשר אם עשיתי את אשר יעצתי לעשות. (לג) ויען עוזיה זקני העיר ויאמרו: לכי לשלום ויי אלוהים ילך לפניך לעשות נקמה באויבינו. (לד) ויצאו מביתה ויפנו לאנשי המלחמה. (א) ויהי בעת הקריב את מנחת הערב בירושלים, ותשם יהודית את שקה על בשרה, ותזרוק אפר על ראשה, ותיפול על פניה לפני יי ותתחנן ותאמר: (ב) אל אלוהי אבי שמעון. אתה נתת חרב בידו להנכם בבני נכר על אשר חיללו את אחותו הבתולה. (ג) ועל כן המתה שריהם מתבוססים בדם על ערשם, ופקדת עון השרים על עבדיהם. (ד) ראשיהם הורדת מכיסאם, ונשיהם ובניהם נתת לשבי ולבזה ביד עבדיך אשר אהבת, יען כי קראו לך לנקום את נקמת חרפתם. (ה) שמע נא גם עתה את אמתך האלמנה. (ו) הן קדם ואחור מידך המה, ועת הזאת ועת העתיד לך נגלות, כל מחשבותיך יכוננו, וכי תגזור אומר ויקום לך. (ז) ועתה השקיפה נא וראה את המוני אשור המתפארים על רכבם ועל פרשיהם, ובוטחים בכוח חיל הרגלים אשר להם. (ח) הנשענים על חנית וחץ, על קשת ועל קלע, ולא יכירו כי אתה לבדך תשבית מלחמות ויי שמך. (ט) שבור נא את גאון עוזם בכוחך הגדול, ונפץ עצמותם בזעם אפך. (י) כי באו לחלל את מקדשך ולטמא את משכן כבודך ולנתץ את קרנות מזבחך. (יא) ראה נא את גאוותם, ושפוך חמתך על קדקודם. הרהב בנפשי הרוח אשר לבשתני. (יב) תן מרמה בלשוני לסכל עצת עבד אל אדוניו ועצת אדון אל עבדיו, ונגדעו קרנותם ביד אישה. (יג) הן לא ברוב המון תגבר, ולא ביד כבירים תעוז. (יד) כי אתה יי פודה ענווים ועוזר דלים זוקק כפופים וסומך נופלים. (טו) ועתה יי אלוהי השמים ואלוהי הארץ, יוצר הימים ומלך כל היצורים, שמע לקול תחינתי. (טז) תהי נא מילתי להם לפוקה למוקש, ולנגוע על הרע אשר יזמו לעשת לעם בריתך ועל בית קודשך ועל הר ציון נחלת בניך. (יז) הראה לעיני עמך ולעיני כל משפחות האדמה, כי לך יי הכוח והגבורה, וכי אין צור זולתי אלוהינו. (א) ויהי ככלותה להתחנן, ותקם ותקרא לאמתה ותרד אל ביתה אשר ישבה שם בימי שבת ומועד, ותסר את שקה ואת בדי אלמנותה מעליה. (ב) ותרחץ את בשרה במים, ותסך נפשה בשמן ותיטב את ראשה. ותשם צניפה על ראשה, ותלבש בגדי חמודות כאשר עשתה בימי מנשה בעלה. (ד) ותשם נעלים ברגליה, וצמידים וטבעות על ידיה, ונזמים באוזניה, ותעד כל עדיה למען מצוא חן בעיני כל רואיה. (ה) ותיקח נאד יין וכד שמן ושק קמח ולחם ותאנים ותיתן לאמתה, ותלכנה מול שער העיר. (ו) ותמצא את עוזיה ואת הזקנים עומדים בשער. (ז) ויהי בראותם את תואר פניה ואת בגדיה החמודות, וישתוממו על יופייה ויאמרו לה.

(ח) ייתן יי אלוהי אבותינו את חינוך בעיני רואיך, ויצליח את דרכך לכבוד ישראל וירושלים. וישתחוו ליי. (ט) ותאמר: פתחו לי את שער העיר לצאת ולעשות כאשר דברתי אליכם. (י) ויצוו את השומרים לפתוח את השער ויעשו כן. (יא) ותצא יהודית עם אמתה, ואנשי העיר הביטו אחריה עד רדתה מן ההר אל השפלה, ולא יספו עוד לראותה. (יב) ויהי בלכתה בשפלה, ותפגע בנציבי אשור הראשונים. וישאלוה ויאמרו לה:

למי את אי מזה באת ואנה תלכי. (יג) ותען ותאמר עברית אנכי וברחתי כי ראה אנכי את כל העם נופל תחת ידיכם. ואמרת אלכה נא אל הלופרנש שר צבא אשור לדבר אליו דברי אמת. (טו) והוריתי אותו את הדרך אשר ילך בה לרשת מהר את כל ארץ ההר, ולא ייפול מכל מחנהו איש אחד. (טז) ויהי בשמעם את הדברים האלה, וישימו את עיניהם עליה, וישתוממו על יופייה ויאמרו אליה. (יז) הנה הצלת את נפשך כי מהרת לבא אל אדונינו, ועתה בואי נא ונשלחה אנשים אתך להביאך לפנינו. (יח) והיה כי תעמדי לפניו, אל תיראי, ואמרי לו כאשר עם לבבך ויטב לך. (יט) ויבחרו מאה איש לשלוח אתה ואת אמתה. ויביאוה לפני אהל הלופרנש. (כ) ויהי בהוודע הדבר, ויתקבצו מכל המחנה, ויקיפוה לראותה בטרם תבוא האהלה, וישתאו כולם על יופייה ועל בני ישראל. (כא) ויאמרו איש אל אחיו: לא נכון הוא לבזות את העם הזה, כי נשים יפות להם. (כב) אך לא יותר מהם איש, כי אם יישארו והזנו את כל הארץ. (כג) ויבאו מאנשי הלופרנש וסריסו ויוליכה פתח האהל. (כד) והוא סרוח על ערשו במכסה ארגמן וזהב מעולפת על אבני יקר, ויקום ויבוא לקראתה, ולפידים ביד הסריסים להאיר. (כה) והיה בעמדה לפניו, ויתפלאו כולם על יפי מראה, והיא נפלה על פניה ותשתחו. (א) ויצו הלופרנש להקים אתה ויאמר אליה: התחזקי בתי ואל תיראי. (ב) כי לא הריעותי לאיש אשר נשאו לבו לעבוד את נבוכדנצר אדון כל הארץ. (ג) ולולא לבוז הייתי בעיני עמך היושב בהרים, כי עתה לא הרימותי את חרבי עליהם, ועתה את עוון מרדם ישאו. (ד) ועתה הגידי לי על מה ברכת ומדוע באת אלינו, הלא לטוב לך עשית זאת. (ה) לכן אל תיראי, כי לא תמותי, לא הלילה ולא לעולם. (ו) לא ירע לך איש, והיית אך שמחה ככל עבדי המלך. (ז) ותען יהודית ותאמר:

הסכת ושמע את דברי שפחתך, כי לא אכזב, וכי תעשה כאשר איעצך יצליח אלוהים דרכך ולא תחטא. (ח) כי חי המלך נבוכדנצר בחכמתו, אשר בחר בך לעשות משפטים בעמי הארץ, אם לא בידך גם הבהמות והחיות ועופות השמים יסורו למשמעתו ולמשמעת כל ביתו. (ט) ידענו כי איש אתה אשר רוח בו, וחכמתך נודעת בכל הארץ, כי לך עצה ותושייה, וגם כח וגבורה במלחמה. (י) גם שמענו את אשר הגיד לך אכיוור כי אספוהו אותו אנשי בתול, ויספר להם את כל אשר דבר לך. (יא) לכן אדוני השר, אל תשליך דבריו אחרך, כי נכונים המה. (יב) לא יאנה לעמנו כל רע, וכל כלי יוצר עליהם לא יצלח, אם לא חטאו לאלוהיהם. (יג) ועתה פן יתום לריק כוחך, דע כי המוות בעקבם, וחבלי חטאתם יתמכו. (יד) כי יכעיסו את יי אלוהיהם, ומעשים אשר לא יעשו יגהו בלבבם. (טו) הן אפסה להם כל צדה, ומים אין להם לשתות, ועתה הם חושבים לשלח יד בכל בהמה ולאכול כל דבר אשר לא יאכל. (טז) גם שלחו מלאכים לזקני ירושלים ויבקשו מהם לתת למו יד לאכול את ראשית פרי האדמה, ומעשרות תירוש ויצהר אשר קודש הם לכוהנים בירושלים המשרתים את פני יי, (יז) ואשר צוו עליהם לבל תיגע בו יד. וגם יושבי ירושלים עשו כן. (יח) והיה כי יחטאו ויעברו את מצות יי, ונתנו בידך לכלותם כלה ונחרצה בעצם היום ההוא. (יט) ואני שפחתך כי ידעתי זאת, נמלטתי, ויי שלחני לעשות אתך דבר אשר תהום כל הארץ עלי. (כ) אמנם אף כי באתי אליך עתה, את האלוהים אני יראה, ואת חוקותיו אשמור יומם ולילה. (כא) ואני אבקש ממך, לתת לצאת כל לילה ולילה מן המחנה אל הערבה להשתחות ליי. (כב) והיה כי יגלה לי עת פשעם, ובאתי והגדתי לך, ויצאת עם כל המחנה, ולא יתייצב איש לפניך.

(כג) ואנחך דרך ארץ יהודה עד בואך ירושלימה, ואת כיסאך אקים בקרב העיר. (כד) ולכדת את כל העם כצאן אשר אין להם רועה, ולא יחרץ לך כלב לשונו. (כה) אלה הדברים אשר נודעו לי ואני באתי להגיד לך. (כו) וייתבו דבריה בעיני הלופרנש ובעיני עבדיו, ויתמהו על שכל מליה ויאמרו: (כז) אכן אין כמוה אישה מקצה הארץ ועד קצה, גם בחכמה וגם ביופי. (כח) ויאמר הלופרנש: מאת יי הייתה זאת, כי שלחך לפני העם לתת כוח בידי לאבד ולהשחית את אויבי אדוני. (כט) הנה יפת תואר ואשת שכל את, וכי תעשי כאשר דברת, והיה יי לי לאלוהים. (ל) ואת תשבי בית המלך ושמך יהולל בכל הארץ. (לא) ויצו להביאה בחדר משמרת כלי כספו לשבת שם, ולתת לה לאכול ולשתות מעל שלחנו. (לב) ותאמר יהודית: אל נא אדוני, כי אם אוכל מלחמך וחטאתי לאלוהים. הנה הבאתי את לחמי אתי. (לג) ויאמר הלופרנש: ואם כילית לאכול את אשר בידך מאין תיקחי, כי אין איש מעמך אתנו במחנה. (לד) ותען יהודית ותאמר: חי נפשך אדוני אם לא יבצע יי את מעשהו בטרם כיליתי לאכול את אשר בידי. (לה) ויביאו אנשי הלופרנש אותה החדרה, ותשכב ותישן עד חצי הלילה. (לו) ותקם, ותשלח אל הלופרנש לצוות את אנשיו לתיתה לצאת עם אמתה מחוץ למחנה להשתחות ליי. (לז) ויצו את עבדיו לאמור: אל תעצרו אותה לצאת. ותשב שלושת ימים במחנה. (לח) ותצא כל לילה ולילה אל הערבה אשר לפני בתול, ותרחץ, ותתפלל אל יי להצליח דרכה ולפדות את עמה, ואחרי כן שבה האהלה ותצום עד הערב. (לט) ויהי ביום הרביעי, ויעש הלופרנש משתה לאנשי ביתו, ואת פקידי הצבא לא קרא. ויאמר אל בגוא סריסו לאמור. (י) לך נא אל האישה העבריה אשר אתך, ופתה אותה לבא אל המשתה אשר עשיתי. (יא) כי חרפה היא לנו לשבת עם אישה יפה מבלי דעת איש אותה, הלא נהיה לשחוק בעיניה. (יב) ויצא בגוא מאת פני הלופרנש, ויבוא אליה ויאמר. (יג) היפה בנשים, אל נא תמנעי מבוא אל אדוני לאכול ולשתות עמו ולהיטיב את לבבך. (יד) כי לכבדך הוא מבקש כאחת השרות אשר בבית נבוכדנצר. (טו) ותען יהודית ותאמר: מי אנכי להמרות את פי אדוני. את הטוב עיניו אעשה, והיה לי לכבוד ולתפארת עד יום מותי. (טז) ותקם ותלבש את בגדיה החמודות, ותשם כל עדיה עליה ותלך. (יז) ואמתה הלכה לפניו לפרוש את הכרים אשר נתן לה בגוא לשבת עליהם. (יח) ויהי בשבתה, ותבער בו אש התאוה, ונפשו שוקקה, כי חשק בה מיום בואה אל המחנה. ויאמר אליה: שתי נא בתי והיטיבי לך.

(יט) ותאמר יהודית: אשתה כדברך, כי מיום היוולדי לא ניכבדתי כזאת. ותאכל ותשת את אשר הכינה לה אמתה. (כ) וישמח הלופרנש לקראתה, והוא שותה שכור כאשר לא שתה כל ימיו. (כא) ויהי באישון לילה, ויפנו עבדיו איש איש לאוהלו ולחדר משכבו. (כב) כי עייפים היו מרוב המשתה, ובגוא סגר את הדלת מאחוריו ויצא. (כג) ותישאר יהודית לבדה באוהל עם הלופרנש, והוא שכור מיון, ויפול על מיטתו ויירדם. (כד) ותאמר אל אמתה, שבי לך פה מחוץ לאוהל עד בואי אליך לצאת ולהתפלל כאשר הסכנתי לעשות. (כה) וגם לבגוא אמרה, כי תצא גם הלילה. (כו) ויהי כי יצאו כולם, ולא נשאר איש באוהל למקטון ועד גדול, ותיגש אל המיטה אשר הוא שכב עליה, ותתפלל בלבה ותאמר: (כז) אל אלוהים, אשר בידך הכוח והגבורה, הבט נא וראה את מעשה ידי שפחתך להרים קרן ירושלים. (כח) הנה קרבה עת פדות עם נחלתך, כי תושיעני ימינך לתת נקמה בגוים אשר קמו עלינו. (כט) ותיגש אל העמוד אשר בראש המיטה, ותיקח את חרב הלופרנש מעליו (י) ותשלח את ידה ותיקחהו בציצית ראשו, ותאמר: יי אלוהים, חזקני נא ואמצני אך הפעם. (יא) ותך בחוזקה פעמים על צווארו, ותכרות את ראשו, ותגל נבלתו מעל המיטה. ותיקח היריעה מעל העמוד ותצא. (יב) ותיתן את ראש הלופרנש לאמתה, ותצווה לתתו אל השק. (יג) ותצאן שתיהן מן המחנה כדרך לצאת להתפלל. ותעבורנה את הערבה, ותעלינה ההרה, ותבאנה לפני שערי בתול. (יד) ותקרא יהודית מרחוק אל שומרי השער לאמור: פתחו לי את השער כי יי אלוהינו אתנו להראות לישראל את ידו, ולצריו את זרועו, כאשר החל לעשת ביום הזה. (טז) ויהי כשמוע אנשי העיר את קולה, וינהרו אל פתח השער, ויקראו לזקני העיר. (יז) וקטן וגדול התאספו לראותה, כי כפלא הייתה בעיניהם. ויפתחו את השער ויאספוה העירה. (יח) וידליקו אש להאיר, וכל העם הקיפו אותה מסביב. ותישא יהודית את קולה ותאמר. (כ) הודו ליי והללו לשמו, כי לא הסיר חסדו מעל בית ישראל, ומחץ פאת צרינו בידי הלילה. (כא) ותיקח את ראש הלופרנש מן השק ותראהו את העם ותאמר. (כב) הנה זה ראש הלופרנש, זר צבא אשור, וזאת היריעה אשר שכב אחריה, והוא שכור, וביד אישה הרגו אלוהים. (כג) חי יי אשר הצליח דרכי, כי רק במראי הטייתי את לבבו, וידו לא נגעה בי לרעה. (כד) ויחרד כל העם על המראה, ויקדו וישתחו ליי. (כה) ויאמרו: ברוך יי אשר מגן צרנו בידנו כיום הזה. (כו) ועוזיה אמר אל יהודית: ברוכה את בתי ליי אל עליון, וברוך טעמך מכל בנות הארץ. (כז) ברוך יי אלוהים עושה שמים וארץ, אשר ידו הייתה אתך לכרות ראש שונאנו. (כח) לא ישכח חסדך לנצח מלבב כל המהללים חסדי יי. (כט) ויי יזכור אותך לטובה, כי בנפשך פדית את עמו מיד מבקשי נפשם, ולבבך תמים עם יי.

(ל) ויאמר כל העם אמן ואמן. (א) ותאמר יהודית אל זקני העיר: שמעוני אחי, קחו את הראש הזה והוקיעו אותו על ראש החומה. (ב) והיה באור הבוקר, והשמש יצא על הארץ, ויצאתם כולכם חגורים מן העיר, ושרי החיל בראשכם, כמו לרדת מן ההר אל מחנה אשור, אך ירד אל תרדו. (ג) והיה כי יראו אנשי אשור, יחגרו את חרבם וירוצו אל המחנה להעיר את שריהם משנתם. (ד) וכי יבאו שרי הצבא אל אוהל הלופרנש, וימצאוהו מת, ימוג לבם בקרבם וינוסו לפניכם. (ה) אז תרדפו אחריהם עם כל יושבי אפיקי הארץ, והכיתם אותם לפי חרב. (ו) אך בטרם תעשו זאת, קראו לי לאכיוור העמוני, למען יראה בעיניו את מחרף ישראל אשר שלחו לשחתנו. (ז) ויהי כי הביאו אותו מבית עוזיה, וירא את ראש הלופרנש ביד איש מן הניצבים, ויפול על פניו ויתעלף. (ח) ויהי כי הקימוהו, ורוחו שב אליו, ויפול שנית לרגלי יהודית ויאמר. (ח) ברוכה את בכל אוהלי יהודה, ובכל הגוים אשר ישמעון את שמעך. (י) ועתה ספרי נא לי את אשר עשית בימי שבתך עימהם. (יא) ותספר לו יהודית את כל הנעשה מיום צאתה עד עתה בדברה אליו. (יב) וישמע העם וישאו את קולם וירונו בקרב כל העיר. (יג) וירא אכיוור את אשר עשה יי לישראל, ויאמן ביי, וימול את בשר ערלתו, ויבא בקהל ישראל הוא וזרעו אחריו עד היום הזה. (יד) ויהי באשמורת הבוקר, ויוקיעו את ראש הלופרנש על החומה, ויחגרו איש את חרבו, ויצאו מן העיר אל מורד ההר. (טו) ויראו אנשי אשור, ויגידו לפקידים, והפקידים קראו לכל ראשי הצבא, וילכו אל אוהל הלופרנש. (טז) ויאמרו לבן משק ביתו: מהר והער את אדונינו, כי העברים האלה ערבו את לבם לרדת לקראתנו, ועתה נכלם כאיש אחד. (יז) ויגש בגוא אל דלת האהל וידפוק, כי

אמר בלבו הנה יהודית עמו בחדר. (יח) וירא כי אין קול ואין קשב, ויפתח הדלת ויבא החדרה. (יט) ויהי כי סר לראות, וימצאהו מת על קרקע האהל, וראשו כרות. ויזעק זעקה גדולה ומרה, ויקרע את בגדיו. (כ) ויבא בחדר יהודית לראות, ואיננה. וירץ אל העם החוצה ויקרא: (כא) הנה העבדים האלה התל התלו בנו, ואישה עברית אחת נתנה את כל בית נבוכדנצר לשמצה. (כב) הנה הלופרנש נופל מת ארצה, וראשו אין. (כג) וישמעו שרי אשור, ויקרעו את בגדיהם ולבם חרד. (כד) ויהי קול המולה גדולה בכל המחנה, ויעל עד לב השמים. (א) וגם האנשים אשר היו באוהליהם שמעו את הדבר, ותפעם רוחם, וימת לבם בקרבם. (ב) וירוצו נבוכים הנה והנה בהר ובשפלה, ולא ידעו איש את אחיו, והחונים על ההרים מסביב לבתול נסו לנפשם, כי אנשי ישראל בעורפם. (ג) ועוזיה שלח מלאכים לכל ערי ישראל הקרובים להודיעם את כל אשר נעשה, ולצוות עליהם לרדוף אחרי אויביהם ולכלותם. (ד) ויהי כשומעם, ויקומו כולם ויפלו עליהם וירדפום עד חובה. (ה) וגם יושבי ירושלים וגלעד והגליל וכל יושבי ההר, בשמעם את הדבר, נקהלו ויכו בהם מכה רבה, וידלקו אחריהם עד גבולי דמשק. (ו) והנותרים בבתול יצאו, וישושו את מחנה אשור, וימצאו שלל רב מאד. (ז) ויהי כי שבו בני ישראל מן המלחמה, ויקחו את יתר הפליטה ואת המלקוח אשר בכל הערים והחווות בהר ובשפלה, ויאספו שלל עד אין מספר. (ח) ויבא יהויקים הכהן הגדול וזקני בני ישראל מירושלים לראות את כל הטוב אשר עשה יי לישראל ולשחר את פני יהודית ולברכה. (ט) ויהי בבואם אליה, ויהללו ויברכו אותה פה אחד ויאמרו אליה. (י) צבית תפארת ירושלים, את גברת ישראל וצפירת תפארה לכל עמנו. (יא) כי גדולות פעלת בדרך לטובת עמך ישראל, ורוח אלוהים צלחה עליך. (יב) ברוכה את ליי לדור ודור. ויאמר כל העם אמן. (יג) והעם מקבצים עוד את השלל, ויהיו שלושים יום מאספים אותו. (יד) ויתנו ליהודית את אוהל הלופרנש ואת כל כלי כספו, ואת מטתו ואת כל כלי ביתו. ותשם בעגלות ועל הפרדים. (טו) וכל נשי בני ישראל אשר באו לראותה יצאו לקראתה בשירים ובמחולות, להללה ולברכה. (טז) ותיקח יהודית ענפי זיתים ותחלקם לנשים אשר אתה, ותעשינו מהם עטרות לראשה ולראש רעותה. (יז) ותלך במחול לפני הנשים, וכל אנשי ישראל חגורי חרב ועטורי ענפים הלכו אחריהן הולכים וחוגגים בשירים ובזמירות.

13. שופטים פרק ד

"ד ודבורה אשה נביאה, אשת לפידות--היא שפטה את-ישראל, בעת ההיא. ה והיא יושבת תחת-תמר דבורה, בין הרמה ובין בית-אל--בהר אפרים; ויעלו אליה בני ישראל, למשפט. ו ותשלח, ותקרא לברק בן-אבינעם, מקדש, נפתלי; ותאמר אליו הלא צוה יהוה אלהי-ישראל, לה ומשכת בהר תבור, ולקחת עמך עשרת אלפים איש, מבני נפתלי ומבני זבלון. ז ומשכתי אליה אל-נחל קישון, את-סיסרא שר-צבא יבין, ואת-רכבו, ואת-המונו; ונתתיהו, בידך. ח ויאמר אליה ברק, אם-תלכי עמי והלכתי; ואם-לא תלכי עמי, לא אלק. ט ותאמר הלה אלק עמך, אפס כי לא תהיה תפארתך על-הדרך אשר אתה הולך--כי ביד-אשה, ימכר יהוה את-סיסרא; ותקם דבורה ותלך עם-ברק, קדשה. י ויזעק ברק את-זבולן ואת-נפתלי, קדשה, ויעל ברגליו, עשרת אלפי איש; ותעל עמו, דבורה. יא וחקר הקיני נפרד מקין, מבני חב התן משה; ויט אהלו, עד-אילון בצענים (בצעננים) אשר את-קדש. יב ויגדו, לסיסרא: כי עלה ברק בן-אבינעם, הר-תבור. יג ויזעק סיסרא את-כל-רכבו, ותשע מאות רכב ברזל, ואת-כל-העם, אשר אתו--מחרשת הגוים, אל-נחל קישון. יד ותאמר דברה אל-ברק קום, כי זה היום אשר נתן יהוה את-סיסרא בידך--הלא יהוה, יצא לפניך; וירד ברק מהר תבור, ועשרת אלפים איש אחריו. טו ויהם יהוה את-סיסרא ואת-כל-הרכב ואת-כל-המחנה, לפי-חרב--לפני ברק; וירד סיסרא מעל המרכבה, וינס ברגליו. טז וברק, רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה, עד חרשת הגוים; ויפל כל-מחנה סיסרא, לפי-חרב--לא נשאר, עד-אחד. יז וסיסרא, נס ברגליו, אל-אהל יעל, אשת חבר הקיני: כי שלום, בין יבין מלך-חצור, ובין, בית חבר הקיני. יח ויצא יעל, לקראת סיסרא, ותאמר אליו סורה אדני סורה אלי, אל-תירא; ויסר אליה האהלה, ותכסהו בשמיכה. יט ויאמר אליה השקיני נא מעט-מים, כי צמאתי; ותפתח את-נאוד החלב, ותשקהו--ותכסהו. כ ויאמר אליה, עמד פתח האהל; והיה אם-איש יבא ושאלך, ואמר היש פה איש--ואמרתי אין. כא ותקח יעל אשת-חבר את-יתד האהל ותשם את-המקבת בידה, ותבוא אליו בלאט, ותתקע את-היתד ברקתו, ותצנח בארץ; והוא-נרדם ויעף, וימת. כב והנה ברק, רדף את-סיסרא, ויצא יעל לקראתו, ותאמר לו לה ואראך את-האיש אשר-אתה מבקש; ויבא אליה--והנה סיסרא נפל מת, והיתד ברקתו. כג ויכנע אלהים ביום ההוא, את יבין מלך-כנען, לפני, בני ישראל. כד ותלך יד בני-ישראל, הלוך וקשה, על, יבין מלך-כנען--עד אשר הכריתו, את יבין מלך-כנען."

14. מדרש לחנוכה אוצר המדרשים י.ד אייזנשטיין עמ' 192

"תנו רבנן: בימי מלכות יון הרשעה גזרו על ישראל שכל מי שיש לו בריח בתוך ביתו יחוקק עליו שאין לשונאי ישראל חלק ונחלה באלוהי ישראל, מיד הלכו ישראל ועקרו בריחים שבבתיהם. ועוד גזרו: שכל מי שיש לו שור יכתוב על קרנו שאין לשונאי ישראל חלק באלוהי ישראל, הלכו ישראל ומכרו שוריהם. ועוד גזרו עליהם: שיהיו בועלין נשיהן נדות הלכו ישראל ופרשו מנשיהן. ועוד גזרו שכל מי שנושא אשה תבעל להגמון תחלה ואח"כ תחזור לבעלה. ונהגו בדבר הזה שלוש שנים ושמונה חדשים עד שנשאת בתו של יוחנן כ"ג, כיון שרצו להוליכה אצל אותו ההגמון פרעה ראשה וקרעה בגדיה ועמדה ערומה בפני העם, מיד נתמלא יהודה ואחיו חימה עליה ואמרו הוציאוה לשריפה ואל יתגלה דבר זה למלכות מפני סכנת נפשות, שהעיזה פניה להיות ערומה בפני כל העם הזה. אז אמרה לו: היאך אתבזה לפני אחי ורעי ולא אתבזה בעיני ערל וטמא שאתם רוצים למעול בי ולהוליק אותי לשכב אצלו. כיון ששמע יהודה וחבריו כך נועצו יחדיו להרוג ההגמון, מיד הליבשו הנערה בלבוש מלכות ועשו חופה של הדס מבית חשמונאי עד ביתו של הגמון ובאין כל בעלי נבל וכינור ובעלי זמר והיו מזמרים ומרקדים עד שבאו לבית ההגמון .

כיון ששמע ההגמון כך אמר לשריו ועבדיו ראו אותם שהם מגדולי ישראל מזרע אהרן הכהן כמה הם שמחים לעשות רצוני ראויים הם לכבוד גדול, וציווה להוציא חוץ שריו ועבדיו וכנסו יהודה וחבריו עם אחותו אצל ההגמון וחתכו ראשו ובזזו כל אשר

לו. והרגו שריו ועבדיו ודרסו היונים עד גמירא חוץ מעיקר המלכות. וישראל שהיו בעיר היו ברתת וברעד בשביל אותם בחורי ישראל. יצאה בת קול ואמרה נצחו טליא דאזלו למעבד קרבא באנטוכיא וחזרו אותו בחורים וסגרו השערים ועשו תשובה ועסקו בתורה ובגמילות חסדים.

כיון ששמע מלך יונים שהרגו ישראל הגמון שלו קבץ כל עמו ובא לפני ירושלם והביא אותה במצור, ונפחדו מאד היהודים, והייתה שם אשה אלמנה יהודית שמה ולקחה שפחתה והלכה אצל שערי ירושלם ואמרה הניחו אותי לצאת שמא יעשה המקום נס על ידי, ופתחו לה ויצאה, והלכה לפני המלך, ויאמר לה: מה תבקשי?

ואמרה אדוני! בת גדולים מישראל אנכי ואחי נביאים ושמעתי שהיו מתנבאים שמחר תיפול ירושלם בידך, כיון ששמע כך שמח שמחה גדולה. והיה לו אחד מחכמיו שהיה רואה וחזזה בכוכבים והיה אומר רואה אני שישראל חוזרים בתשובה ואי אתה יכול להם, חזור למקומך, ונתמלא המלך חמה עליו וציווה לחטפו, ואסרו ידיו ורגליו לתלות אותו על העץ אצל ירושלם ויאמר המלך מחר כשתיפול ירושלם בידינו נהרוג אותו.

והיה המלך מאמין לאותה יהודית ויאהב אותה ויאמר לה רצונך שתינשאי לי? ואמרה לו: אדוני המלך! איני ראויה אפילו לאחד מעבדיך, ואמנם כיון שלבך נוטה לזה תעביר כרוז בכל המחנה שכל מי שיראה שתי נשים הולכות אצל המעיין אל יפגעו בהן לפי שצריכה אני לילך לשם לרחוץ עצמי ולטבול. מיד העבירו הכרוז ועשתה כך, ועשה המלך משתה גדול ושתו ונשכרו, ואח"כ הלכו כל אחד ואחד לאוהליו והמלך ישב בחיקה וישן, והלכה אותה יהודית ונטלה סייף שלו וחתכה ראשו ופשטה סדין עליו, והלכה עם ראשו של מלך אצל שערי ירושלם ואמרה: פתחו לי השערים שכבר עשה הקב"ה נס על ידי, אמרו לה: לא דיך שזנית וקלקלת אלא שבאת בעלילה עמנו, מיד הראה להם ראשו של מלך, כיון שראוהו פתחו השערים ויצאו והרימו קול שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד.

כיון ששמעו יונים כך אמרו למחרת באים עלינו, והלכו למלך ומצאוהו בלא ראש ונפל עליהם אימה ופחד וברחו כלם, וירדפו ישראל אחריהם והרגו מהם כמה וכמה. כן יעשה הקב"ה נקמה בשונאינו מהרה ויחיש לנו ישועה ככתוב ובא לציון גואל.

15. שו"ע סימן תרע רמ"א, ב

"ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה. הגה: ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכת המזבח (מהר"א מפראג). ונוהגין לומר זמירות ושבחות בסעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה (מנהגים). יש אומרים שיש לאכול גבינה בחנוכה, לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב. (כל בו ור"ן)."

16. תוספות מסכת מגילה דף ד עמוד א

"שאף הן היו באותו הנס - פירש רשב"ם שעיקר הנס היה על ידן בפורים על ידי אסתר בחנוכה על ידי יהודית. וכ"ה בתורא"ש ובריטב"א שם ובמרדכי פסחים תוספות מער"פ רמז תריא ובבית הבחירה למאירי מסכת מגילה דף ד עמוד א הוסיף מעט וכן פירשו בענין נשים חייבות בנר חנוכה שאף הם היו באותו הנס שעל ידי אשה נעשה כמו שנתפרש במעשה של יהודית ומבואר שהיה לו ספר שבו היה כתוב מעשה של יהודית "

17. ספר המנהיג הלכות מגילה עמוד רמט

"וכן חייבו בנר חנוכה, שהנס בא ע"י יהודית מבנות חשמונאי הרי שהייתה מבית חשמונאי."

18. ספר כלבו סימן מד

"ויש מפרשים שעל ידי אשה אירע להם הנס הגדול ההוא ושמה יהודית כמו שמפורש באגדה בת היתה ליוחנן כהן גדול (אחות מתתיהו ודודת יהודה ואחיו) והיתה יפת תואר מאד ואמר המלך יון שתשכב עמו והאכילתו תבשיל של גבינה כדי שיצמא וישתה לרוב וישתכר וישכב וירדם ויהי לה כן וישכב וירדם ותקח חרבו וחתכה ראשו ותביאהו לירושלים וכראות החיל כי מת גבורם וינוסו, ועל כן נהגו לעשות תבשיל של גבינה בחנוכה"

19. ספר אבודרהם ברכת המצות ומשפטיהם

"וכן פי' בנר חנוכה שעיקר הנס נעשה ע"י אשה ששמה יהודית שקצצה ראשו של אנטיוכוס וזה דבר שלא כתוב בשום מקום שהרגה את אנטיוכוס עצמו"

20. פירושי סידור התפילה לרוקח [קמא] לחנוכה עמוד תשיז

"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים הם היוונים, וגם חבורת אליפורני שקיבץ ק"כ אלף איש גבורי מלחמה וכ"ב אלף בעלי חיצים, וגמלים נשאו מזונות עד אין מספר, ולכד כל המדינות גדולות וגבוהות, כיון ששמעו ישראל שבא עליהם פחדו כלם, ועלה אליקים הכהן וצוה לסגור כל מעברות אליפורני שלא יבא עליהם, וכן עשו. ויקומו ויצעקו אל ה' בעמידה, והכניעו

נפשם בצום ובבכי הם ונשיהם ובניהם, ולבשו הכהנים שקים וגם מזבח ה' הלבישו שק, ונפלו הנערים על פניהם בצום לפני היכל ה', ויצעקו כולם אל ה' בלב אחד. כששמע אליפורני חרה אפו עליהם ובא עליהם בבתול, והיו בבתול זקנים עזיהו בן מיכיהו ושמעון וכרמי וגדיאל, וכל העם מיד נפלו על פניהם [והשתחוון] לה' בבכי גדול, וצוה אליפורני לרדת בבתול ק"כ אלף עושה מלחמה וכ"ב אלף בעלי חצים, מלבד העוזרים אותם מכל המדינות ומן המקומות אשר כבשו, וכלם מכוונים מלחמה כנגד ישראל, ובאו בעמק ההר ולקחו המעיין מישראל וכל המעינות פסקו עבדי אליפורני, מיד נפלו כל ישראל על פניהם לפני ה', מיד נאספו ישראל על עזיהו ואמרו לו ישפט ה' עליך שלא רצית להשלים עמו, אמר נמתין ה' ימים אם יבא לנו עוזר מוטב ואם לאו נמסור עצמינו, כיון ששמעה אשה חכמה [ביותר] ששמה חנה והיא אלמנה בת מררי בן עדוא בן יוסף בן עזיהו בן אליהו בן ימיני בן גבעון בן רפיה בן אחיטוב בן מלכיה בן עצם בן נתנאל בן שמעון בן בני ראובן, ושם אביה מנשה שמת בימי קציר חטים, והיתה יפיפה מאד ביותר וכול, עד מצאו המלך בלא ראש וסדין פרוס עליו, מיד רדפו ישראל את אויביהם והרגו מהם תילי תילים."

21. מגילת תענית (ליכטנשטיין) הסכוליון

"שבעה עשר באלול/ בשיבסר ביה נפקו רומאי מן ירושלים. מפני שהיו מצרין לבני ירושלים ולא יכלו לצאת ולבוא מפניהם ביום אלא בלילה ובמה היו מצרים להם מלכי יון היו מושיבין קסטריאות בעירות להיות מענין את הכלות ואחר כך היו נשואות לבעליהן ומנעו את ישראל שלא לשמח עם נשותיהם לקים מה שנאמר אשה תארש ואיש אחר ישכבנה ולא היה אדם מבקש לישא אשה מפני הקסטריאות חזרו מכניסין אותן בחשאי שנאמר והשבתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול רחים ואור נר וכשהיו שומעין קול רחים בבורני היו אומרים שבוע הבן וכשהיו רואים אור נר בברור חיל היו אומרים משתה שם משתה שם. ובת אחת היתה למתתיהו בן יוחנן הכהן הגדול וכשהגיע זמנה לינשא בא הקסטריין לטמאה ולא הניחו אותו וקנאו מתתיהו ובניו וגברה ידם על מלכות יון ונמסרו בידן והרגום ואת היום שבטלום עשאוהו יום טוב."

22. שו"ע תר"ע, א'

"ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות",
וביאר הב"י:

"טעמן כדי שיהא להן הכירא שאסור להשתמש לאורן".

המשנ"ב בשם מג"א בשם מטה משה:

"דוקא נשים, לפי שנעשה נס על ידיהם כדלקמיה ס"ב בהג"ה". ובס"ב כ' הרמ"א שיש לאכול גבינה בחנוכה, לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב.

וכ' המשנ"ב: "היא היתה בתו של יוחנן כהן גדול והיתה גזירה שכל ארוסה תבעל לטפסר תחילה והאכילה לראש הצוררים גבינה לשכרותו וחתכה את ראשו וברחו כולם."

23. בן איש חי פ' וישב הלכה כד

"אוכלין מאכלי חלב בחנוכה זכר לנס שנעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב שהיה ממלכי יון והמעשה הובא בספר חמדת הימים, ונס זה נעשה קודם נס העקרי של חנוכה בכמה שנים, אך הואיל ואותו אויב היה ממלכי יון וגם הוא היה רוצה להעבירם על דת לכך עושין לנס זה גם כן זכר בימי חנוכה, על דרך שאמרו לאכול זרעונים בפורים זכר לנס של דניאל עליו השלום וחבריו עליהם השלום (דניאל א). ונראה לי בס"ד לרמוז טעם בחלב לשלשה מצות שגזרו לבטלם שהם חודש שבית מילה ומסרו ישראל עצמן עליהם, דאות ח' דחלב הוא אות ראשונה של חודש, ואות ב' דחלב הוא אות שנית של שבת, ואות ל' דחלב הוא אות שלישי של מילה:"

24. ערוך השולחן סימן תרע סעיף ח

"חנוכה מותר בעשיית מלאכה. והגמרא שם שאמרה "ועשאום ימים טובים בהלל והודאה" – לאו ימים טובים ממש הוא, אלא כלומר: ימי שמחה. והרי אפילו פורים לא קבלו יום טוב, כדאיתא במגילה, וכל שכן חנוכה. אך הנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה כל זמן שהנרות דולקות, ואין להקל להם (טור). דקצת מנס חנוכה נעשה על ידי אשה, בעת שגזרו שכל נשואה תבעל לטפסר תחילה, כדפירש רש"י בשבת (כג א). ועוד בהמשך הזמן נעשה נס על ידי יהודית, שהשקתה את האויב חלב. ועל סמך זה יש מדקדקין לאכול גבינה בחנוכה, אף שלא היה זה בזמן נס חנוכה."

25. יעב"ץ מור וקציעה (הלכות חנוכה ס' תרע)

"...דסיפור זה לא קרה כלל בתקופת החשמונאים אלא בגלות בית ראשון."